

KRABATAS,

ARBA TREJI METAI
UŽBURTAME MALŪNE

OTFRIED PREUßLER

KRABATAS,

ARBA TREJI METAI
UŽBURTAME MALŪNE

Versta iš:
Otfried Preußler
KRABAT
Thienemann in Thienemann-Esslinger
Verlag GmbH, Stuttgart, 2017

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

© Tekstas, Otfried Preußler
© *Thienemann in Thienemann-Esslinger Verlag GmbH*,
Stuttgart, 2017
© Viršelio iliustracija, Nathalie Block
Pirmą kartą 1971 m. išleido *Arena Verlag*, Viurcburgas,
Vokietija.
Išleista susitarus su *Thienemann-Esslinger Verlag*,
Štutgartas, Vokietija. Visos teisės saugomos.
© Vertimas į lietuvių kalbą, Teodoras Četrauskas, 2003
© Leidykla „Niekio rimto“, 2019

ISBN 978-609-441-595-1

OTFRIED PREUßLER

KRABATAS,

ARBA TREJI METAI
UŽBURTAME MALŪNE

Iš vokiečių kalbos vertė
Teodoras Četrauskas

Vilnius
2019

PIRMIEJI METAİ

KOZELIO RAISTO MALŪNAS

Tai atsitiko tarp Naujųjų metų ir Trijų karalių dienos. Krabatas, tada keturiolikos metų vaikiną, susidėjo su kitais dviem, ir nors jo aukščiausioji šviesybė ir malonybė Saksonijos kurfiurstas buvo uždraudęs elgetauti jo aukščiausiosios šviesybės ir malonybės krašte (tačiau teisėjas ir kiti valdžios atstovai į tai, laimė, pernelyg rimtai nežiūrėjo), patraukė apsitaisę trimis karaliais nuo Hojersverdos iš kaimo į kaimą: šiaudų pynės apie kepures buvo jų karališkosios karūnos, o vienas jų, mažasis linksmuolis Lobošas iš Maukeno kaimo, vaizdavo maurų karalių ir kasryt visas išsisuodindavo. Ir išdidžiai nešdavo priekyje Betliejaus žvaigždę, Krabato prikalta prie jo lazdos.

Atėję į kokį nors kaimą, jie priimdavo Lobošą į vidurį ir užtraukdavo: „Garbė Dovydo sūnui!“ – tai yra: Krabatas tikrai judindavo lūpas, nes jam kaip tik keitėsi balsas. Užtat

kiti du karaliai plėsdavo kiek gerklės leisdavo, tad viskas išsilygindavo.

Daugelis ūkininkų Naujiesiems metams buvo pasiskerdę kiaulę, ir jie negailėdavo ponams karaliams iš Rytų šalies dešrų ir lašinių. Kitur gaudavo obuolių, riešutų ir keptų slyvų, kartais meduolių ir pyragėlių su lašinukais, anyžinių sausainių ir žvaigždžių su cinamonu.

– Gera pradžia! – tarė trečios dienos vakarą Lobošas. – Kad taip būtų iki Naujųjų metų sutikimo!

Abu į tai tik linktelėjo galvomis ir atsiduso:

– Gerai būtų!

Kitą naktį jie nakvojo Petershaino kalvėje ant šieno; ir tenai Krabatas pirmusyk susapnavo tą keistą sapną.

Vienuolika varnų tupėjo ant karties ir žvelgė į jį. Jis matė, kad tenai yra dar viena laisva vieta, kairiajame karties gale. Paskui išgirdo balsą. Balsas buvo kimus, jis, rodės, ėjo iš oro, iš toli, ir šaukė jį vardu. Bet jis nedrįso atsiliepti. „Krabatai!“ – pasigirdo antrąsyk... ir paskui trečią: „Krabatai!“ Tada balsas tarė: „Ateik į Švarckolmo malūną, nepasigailėsi!“ Po to varnai pakilo nuo karties ir užkarkė: „Klausyk meistro, klausyk!“

Nuo to Krabatas pabudo.

„Kad visko ir prisisapnuoja!“ – pagalvojo jis, apsivertė ant kito šono ir vėl užmigo. Rytą traukė su draugais toliau ir tiktai juokėsi prisiminęs varnus.

Tačiau kitą naktį sapnas pasikartojo. Balsas jį vėl pašaukė vardu, ir varnai vėl sukarkė: „Klausyk jo!“ Tatai privertė Krabatą susimąstyti. Ir jis rytą paklausė ūkininką, pas kurį

jie nakvojo, ar tas žinaš tokį kaimą, kuris vadinasi Švarckolmas ar panašiai.

Ūkininkas tokį kaimą buvo girdėjęs.

– Švarckolmas... – susimąstė jis. – Na taip... Hojersverdoso miške, prie kelio į Laipę, yra kaimas, kur taip vadinasi.

Kitą dieną Trys karaliai nakvojo Grospartvice. Ir čia Krabatas susapnavo varnus ir balsą, kuris, rodės, sklido iš oro; ir viskas buvo lygiai taip kaip ir pirmą, ir antrąsyk. Tada jis nusprendė to balso paklausti. Rytui brėkstant, kai draugai dar miegojo, jis slapčia išsibruko iš daržinės. Palei kiemo vartus sutiko mergą, einančią prie šulinio.

– Perduok jiedviem gerų dienų, – pasakė jis, – ir pasakyk, kad aš turėjau išeiti.

Eidamas iš kaimo į kaimą, Krabatas vis klausinėjosi kelio. Vėjas jam pūtė į veidą sniego kruopas, kas keli žingsniai vis turėdavo sustoti ir prasivalyti akis. Hojersverdoso girioje pasiklydo ir dvi valandos truko, kol vėl rado Laipės kelią. Tad tikslą pasiekė tiktai į vakarą.

Švarckolmas niekuo nesiskyrė nuo kitų girios kaimų: namai ir daržinės ilga eilute išsirikiavę abipus kelio, giliai užsnigti, dūmų stulpai virš stogų, garuojančios mėslo krūvos, galvijų baubimas. Ant ančių kūdros vaikai garsiai šaukdami važinėjosi pačiūžomis.

Veltui Krabatas dairėsi malūno. Pamatęs keliu ateinantį senuką su žabų ryšuliu ant pečių, jo pasiklausė.

– Mūsų kaime nėra malūno, – atsakė tas.

– O kaimynystėje?

– Jeigu turi galvoje tą... – Ir senukas parodė nykščiu per petį. – Tai Kozelio raiste, prie Juodojo upelio, yra vienas. Bet... – Ir jis nutilo, tarsi per daug būtų pasakęs.

Krabatas padėkojo už suteiktas žinias ir patraukė ton pusėn, kur buvo nurodęs senis. Po kelių žingsnių jį kažkas patraukė už rankovės; atsigręžęs pamatė tą patį senuką su žabų ryšuliu.

– Kas yra? – paklausė Krabatas.

Senukas priėjo arčiau ir tarė, nutaisęs baugstų veidą:

– Norėčiau tave perspėti, vaikine. Venk Kozelio raisto ir malūno prie Juodojo upelio, tenai dedasi negeri dalykai...

Krabatas akimirką sudvejojo, bet paskui paliko senuką stovėti ir patraukė, kur jam reikėjo. Netrukus sutemo, ir jis turėjo žiūrėti, kad nepamestų tako, jam buvo šalta. Atsigręžęs atgal, tenai, iš kurėjo, matė, kaip žiebiasi žiburiai: čia vienas, čia kitas.

Ar ne protingiau būtų grįžti atgal?

– Ak, niekai, – sumurmėjo Krabatas ir pasistatė apykaklę. – Nejaugi aš mažas vaikas? Pasižiūrėti nieko nekainuoja.

Krabatas dar galiuką paėjo mišku, lyg aklys per miglą, ir netikėtai atsidūrė laukymėje. Kai jau buvo beišlendęs iš po medžių, debesų marška staiga praplyšo, išlindo mėnulis ir viską užliejo šalta šviesa.

Tada Krabatas pamatė malūną.

Jis dunksojo priešais jį, įsirausęs į sniegą – tamsus, grėsmingas, stiprus, piktas žvėris, tykantis grobio.

„Niekas manęs neverčia tenai eiti“, – pagalvojo Krabatas.

Paskui jis išvadino save bailiu, sukaupė drąsą ir išėjo iš miško šešėlio į šviesą. Drąsiai prisiartino prie malūno, duris rado uždarytas, tai pabeldė.

Jis pabeldė vieną, antrą sykį: viduje niekas nė krust. Nei šuva sulojo, nei laiptai sugirgždėjo, nei raktai sužvangėjo – visiška tylą. Krabatas pabeldė trečiusyk, kad net krumpliai suskaudo.

Malūne ir toliau nė garso. Tada jis dėl visa ko paspaudė rankeną: durys atsidarė, jos buvo neužkištos, ir jis įėjo į namo priemenę.

Jį pasitiko kapų tylą ir visiška tamsa. Tačiau toliau, koridoriaus gale, kažkas lyg ir švietė. Menkai, tiktai atšvaito atšvaitas.

„Kur šviesa, turi būti ir žmonių“, – tarė sau Krabatas.

Ištiesęs į priekį rankas, grabaliojosi toliau. Šviesa sklido, kaip arčiau priėjęs pamatė, pro plyšį tų durų, kuriomis baigėsi koridorius. Pagautas smalsumo, ant galų pirštų pritykino prie to plyšio ir pasižiūrėjo vidun.

Jis pamatė juodą tik vienos vienintelės žvakės apšviestą kamara. Žvakė buvo raudona, prilipinta prie kaukolės, kuri gulėjo ant stalo, stovinčio vidury patalpos. Prie stalo sėdėjo stambus, tamsiai apsitaęs vyras, labai blyškiu, tarsi kalkėmis nuteptu veidu; juodas lopas dengė jo kairiąją akį. Priešais jį ant stalo gulėjo stora oda įrišta knyga, prirakinta grandine, ir jis ją skaitė.

Dabar jis pakėlė galvą, tarsi už durų būtų pamatęs Krabatą. Jo žvilgsnis vaikiną perėjo kiaurai. Vieną akį ėmė niežtėti, ji apsiašarojo, kamaros vaizdas apsimblausė.

Krabatas pasitrynė akį... ir pajuto, kaip šalta lyg ledas ranka nusileido ant jo peties iš užpakalio, jis jautė, kaip per švarką ir marškinius padvelkė šaltis. Tuo pat metu išgirdo, kaip užkimęs balsas pasakė:

– Štai ir tu!

Krabatas krūptelėjo, pažinęs tą balsą. Atsigręžęs jis išvydo priešais save vyrą – vyrą su uždengta akim.

Kaip jis čia atsidūrė? Pro duris tikrai neišėjo.

Vyras laikė rankoje žvakę. Jis tylomis nužvelgė Krabatą, paskui atkišo į priekį smakrą ir tarė:

– Aš čia esu meistras. Tu gali tapti mano mokiniu, man kaip tik vieno reikia. Tu juk nori?

– Noriu, – išgirdo Krabatas save sakant. Balsas buvo toks svetimas, lyg visai ne jo.

– Ir ko man tave mokyti? Malti grūdus... ar ir viso kito? – pasiteiravo meistras.

– Ir viso kito, – atsakė Krabatas.

Tada meistras atkišo jam dešinę ranką.

– Sumušam delnais!

Tą akimirką, kai jie sukirto rankom, name pakilo duslus dundesys ir triukšmas. Jis, rodės, ėjo iš žemės gelmių. Grindys sulingavo, sienos sudrebėjo, sienojai ir sąsparos sujudėjo.

Krabatas suriko, norėjo pabėgti: šalin, kuo greičiau iš čia! – tačiau meistras jam pastojo kelią.

– Malūnas, – sušuko jis, sudėjęs priešais burną rankas, – vėl mala!

VIENUOLIKA IR VIENAS

Meistras davė Krabatui ranka ženklą, kad eitų su juo. Jis be žodžių apšvietė vaikinui stačius laiptus, vedančius į palėpę, kur miegojo malūnininko mokiniai. Krabatas žvakės šviesoje įžiūrėjo dvylika žemų gultų su šiaudų prikimštais maišais – šešis vienoje tako pusėje, šešis kitoje; šalia kiekvieno stovėjo spintelė ir pušinė kėdutė. Ant šiaudinių maišų gulėjo sujauktos antklodės, ant tako – kelios parverstos kėdutės, vienur kitur marškiniai ir autai.

Buvo matyti, kad mokiniai buvo kuo skubiausiai pakelti iš lovų į darbą.

Tik vienas gultas buvo nepalietas, meistras parodė drabužių ryšulį jo kojūgalyje. „Tavo daiktai!“ Tada apsigrėžė ir pasišalino su šviesa.

Krabatas liko tamsoje vienas. Jis ėmė lėtai rengtis. Kai nusiėmė nuo galvos kepurę, pirštais palietė šiaudų pynę:

ak taip, dar vakar vaizdavo karalių – kaip seniai, rodės, tai buvo.

O palėpė aidėjo nuo malūno dundesio ir bildesio. Laimė, kad vaikinai buvo visai nusivarę nuo kojų iš nuovargio. Vos tik atsigulę ant maišo su šiaudais, jis užmigo. Ir miegojo, miegojo, miegojo kaip užmuštas – kol jį pažadino šviesos spindulys.

Krabatas atsibudo ir sustingo iš siaubo.

Prie jo guolio stovėjo vienuolika baltų figūrų ir tvarto žibinto šviesoje iš viršaus žvelgė į jį: vienuolika baltų figūrų baltais veidais ir baltomis rankomis.

– Kas jūs? – baugščiai paklausė berniukas.

– Tie, kas ir tu greit būsi, – atsakė viena šmėkla.

– Bet mes tau nieko nedarysim, – pridūrė kita. – Mes esam malūnininko mokiniai.

– Jūsų vienuolika?

– Tu būsi dvyliktas. Kuo tu vardu?

– Krabatas. O tu?

– Aš esu Tonda, jų vyresnysis. Šitas štai Michalas, šitas Mertenas, šitas Juro... – Tonda iš eilės pasakė visų vardus; paskui tarė, kad to užteks. – Miegok toliau, Krabatai, tau dar prisireiks jėgų šiame malūne.

Malūnininko mokiniai sulindo į guolius, paskutinis užpūtė šviesą – labanakt, ir visi jau knarkia.

Pusryčiauti mokiniai suėjo į šeimynos kambarį. Tenai visi dvylika sėdėjo prie ilgo medinio stalo, valgyti gavo riebios avižinės košės, keturi kabino iš vieno dubens. Krabatas

buvo alkanas, jis kirto košę kaip artojas. Jeigu pietūs ir vakarienė bus tokie, kaip žadėjo pusryčiai, tai tame malūne galės gyventi.

Tonda, vyresnysis mokinys, buvo išvaizdus vaikinys tankiais žilais plaukais, tačiau iš veido neatrodė, kad jam būtų daugiau kaip trisdešimt. Tonda spinduliuote spinduliavo rimtumu, tiksliau: šis ėjo iš jo akių. Krabatas nuo pat pirmos dienos ėmė juo pasitikėti; jį pavergė Tondos ramumas ir malonus elgesys.

– Tikiuosi, kad mes šiąnakt nelabai tave išgąsdinom? – paklausė Tonda.

– Nelabai, – atsakė Krabatas.

Dienos šviesoje šmėklos atrodė kaip ir tūkstančiai kitų vaikinių. Visi vienuolika kalbėjo serbiškai ir buvo keleriais metais vyresni už Krabatą. Jam atrodė, kad jie žiūri į jį su aiškia užuojauta. Tai jį nustebino, tačiau jis daug nesuko dėl to sau galvos.

O susimąstyti jį privertė drabužiai, kuriuos rado gulto gale: jie buvo, tiesa, nešioti, tačiau tiko taip gerai, tarsi būtų jam siūti. Jis paklausė vyrukų, iš kur jie ir kam anksčiau priklausė; vos tik tai ištarė šį klausimą, visi malūnininko mokiniai nuleido šaukštus ir liūdnei pažvelgė į jį.

– Aš ką nors kvaila pasakiau? – paklausė Krabatas.

– Ne, ne, – atsakė Tonda. – Tie drabužiai... jie tavo pirm-tako.

– Na ir ką? – neatlyžo Krabatas. – Kur jis dabar? Jau išsimokė?

– Taip. Jis... išsimokė, – atsakė Tonda.

Tą akimirką atsilapojo durys. Įėjo meistras, jis buvo labai piktas, ir mokiniai susigūžė.

– Neplepėkit man! – užriko jis, o nukreipęs žvilgsnį į Krabatą šiurkščiai pridūrė: – Kas daug klausinėja, daug ir klysta. Pakartok tai!

Krabatas sulemeno:

– Kas daug klausinėja, daug ir klysta...

– Užsirašyk tai ant kaktos!

Meistras išėjo iš šeimynos kambario – pokšt! užsitrenkė durys už jo nugaros.

Vaikinai vėl ėmė kabinti košę, tačiau Krabatas staiga pasijuto sotus. Sutrikęs jis žiūrėjo į stalą, ir niekas nekreipė į jį dėmesio. O gal kreipė?

Kai pakėlė galvą, Tonda žiūrėjo į jį ir paskui linktelėjo – vos pastebimai, tačiau vaikinai už tai jam buvo dėkingas. Gera buvo turėti šiame malūne draugą, jis tai suprato.

Po pusryčių mokiniai išėjo dirbti, Krabatas sykiu su kitais paliko šeimyninę. Priemenėje pamatė meistrą, kuris pamojo jam ir pasakė:

– Einam!

Krabatas nusekė paskui malūnininką į lauką. Tenai švietė saulė, buvo tyku ir šalta, ant medžių kabojo šerkšnas.

Meistras nusivedė jį už malūno, tenai galinėje sienoje buvo durys, kurias jis atidarė. Tada abu įėjo į miltinę, žemą patalpą su dviem mažais langeliais, žlibais nuo miltų dulkių. Miltų dulkės buvo nusėdusios ir grindis, sienas, ir per pirštą ažuolinį svėrimo rąstą, kabantį palubėje.

– Iššluoti, – pasakė meistras.

Jis parodė prie durų stovėjusią šluotą, tada paliko vaikina vieną ir nuėjo sau.

Krabatas kibo į darbą. Kelissyk brūkstelėjęs šluota atsidūrė tirštame dulkių debesyje, miltų dulkių debesyje.

„Taip nieko nebus, – pagalvojo jis. – Kai baigsiu šluoti, užpakalyje vėl bus pilna dulkių. Reikia atidaryti langą...“

Langai buvo iš lauko užkalti, durys užšautos. Galėjo jas klebinti, daužyti kumščiais, niekas negelbėjo, jis buvo tenai kaip nelaisvėje.

Krabatą išpylė prakaitas. Miltų dulkės jam suklijavo plaukus, blakstienas, jos kuteno nosį, graužė gerklę. Tai buvo tarsi slogus nesibaigiantis sapnas: visur tiktai dulkės ir dulkės tirštais tumulais, kaip migla, kaip sniego pūga.

Krabatas vos kvėpavo, jis atsitrenkė kakta į svėrimo siją ir susverdėjo. Gal liautis šlavus?

Tačiau ką pasakys meistras, jeigu jis dabar ims ir padės šluotą? Krabatas nenorėjo su juo susipykti, jau vien dėl gero valgio. Tad prisivertė toliau šluoti: pabaigia iki galo ir vėl šluoja, be perstogės, valandų valandas.

Kol pagaliau, praslinkus ištisai amžinybei, kažkas atėjo ir atlapojo duris: Tonda.

– Išėik! – sušuko jis. – Pietūs.

Krabatui nereikėjo darsyk sakyti, jis išsvirduliavo į lauką, šnopusdamas įkvėpė oro. Vyresnysis mokinys metė žvilgsnį į miltinę, paskui tarė truktelėjęs pečiais:

– Neimk į širdį, Krabatai, – visiems taip iš pradžių būna.

Jis sumurmėjo kelis nesuprantamus žodžius, kažką nubrėžė ore ranka. Tada dulkės kamaraitėje sukilo, tarsi į jas iš visų plyšių ir sąsparų būtų ėmęs pūsti vėjas. Pakilo baltas stulpas, išlėkė pro duris, virš Krabato galvos, ir nuskriejo link miško.

Kamara buvo iššluota. Švarutėlė, nė mažiausios dulkelės nebūtum radęs. Vaikinui iš nuostabos išsprogo akys.

– Kaip tai daroma? – paklausė jis.

Tonda jam nieko neatsakė, tiktai paragino:

– Einam į trobą, Krabatai, sriuba atauš.

NE MEDUS

Krabatui prasidėjo sunkus metas, meistras jį negailestingai spaudė prie darbo.

– Kur tu dingai, Krabatai? Reikia nunešti į svirną kelis maišus grūdų!

Arba:

– Krabatai, eik šen! Šituos štai supiltus grūdus reikia perkasti, bet iki pat dugno, kad nesudygtų!

Arba:

– Miltai, kuriuos vakar sijojai, pilni pelų! Užsiimk jais po vakarienės, kol nebus kaip reikia persijoti, neisi gulti!

Kozelio raisto malūnas malė be perstogės dienų dienas, darbo dienomis ir sekmadieniais, nuo ankstyvo ryto iki suteimų. Tik tai kartą per savaitę, penktadienį, mokiniai anksčiau baigdavo darbą, o šeštadieniais pradėdavo dviem valandom vėliau.

Kai nereikėdavo nešioti grūdų ir sijoti miltų, Krabatas skaldė malkas, valė sniegą, nešiojo į virtuvę vandenį, šukavo arklius, vežė karučiu iš karvidės mėšlą – trumpai tariant, darbo jam visuomet atsirasdavo; ir vakare, kai gulėdavo ant šiaudų prikimšto maišo, jausdavosi kaip suvažinėtas. Jam skaudėdavo strėnas, pečių oda būdavo nutrinta, rankas ir kojas geldavo taip, kad vos galėdavo pakęsti.

Krabatas stebėdavosi savo bendrais. Sunkus darbas malūne jiems, rodės, buvo nė motais, nė vienas nepavargdavo, nė vienas nesiskųsdavo, nė vienas dirbdamas nesuprakaituodavo ir neimdavo sunkiai pūtuoti.

Vieną dieną Krabatas kasė sniege taką prie šulinio. Praėjusią savaitę be perstogės snigo, vėjas buvo užpustęs visus kelius ir takus. Krabatas dirbo dantis sukandęs, nes sulig kiekvienu sėmimu jam baisiai diegė strėnas. Ir čia prie jo priėjo Tonda. Įsitikinęs, kad jie vieni, jis uždėjo jam ant pečių ranką.

– Nepasiduok, Krabatai...

Vaikinui pasirodė, lyg kas jam būtų įliejęs naujų jėgų. Dieglius kaip ranka nuėmė, jis nutvėrė kastuvą ir būtų kaipmat viską nukasęs, jeigu Tonda nebūtų sulaikęs už rankovės.

– Žiūrėk, kad meistras nieko nepastebėtų, – paprašė jis, – ir Lyško!

Lyško, plonas kaip žardis ilgšis bernas smaila nosimi ir žvairiom akim, Krabatui nuo pat pirmos dienos nelabai patiko: tikras šniukštinėtojas, visada pastatęs ausis ir pasirodantis netikėčiausiu metu, nuo jo, rodės, niekur negalėjai pasislėpti.

– Gera, – tarė Krabatas ir kasdamas toliau dėjosi, kad jam labai sunku. Netrukus, lyg atsitikusiai, pro šalį ėjo Lyško.

– Na, Krabatai, kaip patinka darbas?

– Kur jis tau patiks! – sumurmėjo vaikinai. – Paragauk šunšūdžio, Lyško, tada galėsi palyginti, kokį malonumą aš jaučiu.

Nuo to laiko Tonda dažnai prieidavo prie Krabato ir slapčia uždėdavo ant peties ranką. Tada vaikinai pajusdavo, kaip į jį įsilieja naujų jėgų, ir darbas, kad ir koks būdavo sunkus, kurį laiką eidavo kaip iš pypkės.

Meistras ir Lyško apie tai nieko nežinojo lygiai kaip ir kiti mokiniai: nei Michalas su Mertenu, du pusbroliai, ir vienas, ir kitas stiprūs ir geraširdžiai kaip meškos; nei Andrušas, rauplėtas pokštininkas, nei Hanco, kurį visi vadino bulium dėl jautiško sprando ir trumpai kirptų plaukų; nei Petaras, kuris vakarais droždavo šaukštus, nei Staško, patraukėlis, greitas kaip žebenškštis ir vikrus kaip beždžioniukas, kurį Krabatas prieš kelerius metus buvo matęs Kenigsvartos mugėje. Nei Kito, kuris visą laiką vaikščiojo tokia mina, lyg skrandyje turėtų svarą batvinių, nei Kubo, tylenis, nieko nepastebėdavo – ir išties nieko, savaime suprantama, paikšis Juro.

Juro, augalotas vaikinai trumpomis kojomis ir plokščiu strazdanomis nusėtu veidu, po Tondos ilgiausiai čia dirbo. Į malūnininkus jis mažai tiko, mat, kaip Andrušas dažnai pokštaudavo, buvo „per kvailas, kad atskirtų pelus nuo miltų“; ir kad seniai netyčia suklupęs neįkrito į malūną ir

nepakliuvo tarp girnų, matyt, turėjo dėkoti laimei, kuri, sako, visuomet padeda kvailiams.

Prie tokių kalbų Juro buvo pripratęs. Jis kantriai kentė Andrušo patyčias; įtraukdavo sprandą, kai Kito dėl menko nieko grasindavosi prikulti; o kai mokiniai iš jo šaipydavosi, jis tikrai nutaisydavo šypsančią miną, tarsi norėtų pasakyti: „Kas jums iš to, kad esu paikšas Juro, aš ir pats tai žinau.“

Jis tiko tikrai namų darbams. Kažkas juos turėjo nuveikti, tad visi džiaugėsi, kad tuo nemurmėdamas užsiima Juro: verda ir plauna indus, kepa duoną ir kūrena krosnis, šveičia grindis ir laiptus, valo dulkes, skalbia ir lygina baltinius ir daro viską, kas reikia, virtuvėje ir namuose. Vištos, žąsys ir kiaulės taip pat buvo jo rūpestis.

Kaip Juro susitvarkydavo su savo pareigomis, Krabatui buvo mįslė. Kiti į tai žiūrėjo kaip į savaime suprantamą dalyką, o meistras elgėsi su Juro taip, lyg jis būtų buvęs paskutinis mėsas. Krabatui tai atrodė neteisinga, ir sykį – kai atnešė į virtuvę glėbį malkų, o Juro atsidėkodamas, beje, ne pirmąsyk, įkišo į švarko kišenę galą dešros, – trumpai tariant, kartą tiesiai paklausė:

– Aš nesuprantu, kaip tu tą viską pakenti.

– Aš? – nusistebėjo Juro.

– Taip, tu! – atsakė Krabatas. – Meistras ant tavęs šokinėja, kad net gėda darosi, ir vaikinai šaiposi.

– Tonda nesišaipto, – įsiterpė Juro, – ir tu ne.

– Koks skirtumas! – užsiplieskė Krabatas. – Aš, tavim dėtas, žinočiau ką daryti. Aš priešinėčiau, supranti, nesileisčiau

perniek laikomas – nei Kito, nei Andrušo, nei dar kieno nors!

– Hm, – myktelėjo Juro, kasydamasis sprandą. – Gal tu, Krabatai, ir galėtum... Bet ką tada daryti, jei esi kvailas?

– Tada pabėk! – sušuko vaikinai. – Pabėk iš čia ir susirask vietą kitur, kur tau bus geriau!

– Pabėgti? – Juro akimirką atrodė ne kvailas, o tik nusivylęs ir pavargęs. – Pabandyk tu, Krabatai, iš čia pabėgti!

– Man nėra ko!

– Taip, – sumurmėjo Juro, – žinoma, ne... ir tikėkimės, kad niekada nereikės...

Jis įkišo duonos kampą į kitą kišenę, numojo ranka, kai Krabatas norėjo jam padėkoti, ir išstūmė jį pro duris, kaip visada kvailai šypsodamasis.

Krabatas pasilaikė duoną ir dešrigalį iki dienos pabaigos. Tuo po vakarienės, kai mokiniai ėmė vakaroti šeimynos kambaryje – Petaras išsitraukė drožimo įnagius, o kiti ėmė trumpinti laiką pasakodami visokias istorijas, – Krabatas išėjo iš šeimyninės ir užsilipo ant aukšto, kur žiovaudamas griuvo ant guolio. Jis suvalgė duoną ir dešrą; gulėdamas aukštiekninkas ir skanaudamas dešrą nejučia pagalvojo apie Juro – apie jų dviejų pokalbį virtuvėje.

„Pabėgti? – dingtelėjo jam. – Nuo ko gi? Darbas, aišku, ne medus – ir jeigu ne Tonda, man būtų striuka. Bet maitina čia gerai ir sočiai, aš turiu stogą virš galvos... ir rytą atsikėlęs žinau, kad vakare rasiu neužimtą guolį: šiltą, sausą ir pakankamai minkštą, be blakių ir blusų. Argi tai ne daugiau, apie ką elgeta gali svajoti?“

Kai keturiolikmetis našlaitis Krabatas atvyksta į Kozelio raiste esantį malūną ieškoti darbo, meistras jo paklausia, ar šis pas jį norės mokytis malti grūdus, ar ir viso kito. Krabatas, atsakęs, kad norės mokytis ir viso kito, tampa burtininko mokiniu ir jo gyvenimas visiškai pasikeičia.

Šiurpioje istorijoje apie užburtą malūną ir jame įkalintus burtininko mokinius dera senovės legendos, paslaptingi sapnai, pavojingos užduotys, sunkus darbas ir tarp mokinių tvyranti įtampa – nė vienas nežino, kuriuo bendramokslui gali pasitekti. Ne veltui ši paaugliams skirta Otfriedo Preußlerio knyga laikoma vokiečių vaikų rašytojo kūrybos viršūne.

Korektorė *Erika Merkytė-Švarcienė*
Maketavo *Lina Eitmantytė-Valužienė*

Tiražas 3000 egz.

Išleido leidykla „Nieko rimto“

Dūmų g. 3A, LT-11119 Vilnius

www.niekorimto.lt

Spausdino UAB „ScandBook“

Gamyklos g. 23, LT-96155 Gargždai

*Aš pažymiu tave, broli,
Medinio kryžiaus anglim –
Pažymiu tave
Slaptos brolijos
Ženklu.*

Kai keturiolikmetis Krabatas susapnavo vienuolika varnų, kviečiančių atvykti į Švarckolmo malūną mokytis burtų, tiesiog apsivertė ant kito šono ir miegojo toliau. Maža ko prisisapnuoja.

Bet kai sapnas vis nesiliovė kartotis, jis nusprendė nuvykti į tą malūną ir pasižiūrėti.

Kad čia reikia sunkiai plūktis dienomis ir naktimis, o meistras per pamokas paverčia juos varnais – nieko baisaus. Kad kiti mokiniai atrodo įsibauginę ir nenori pasakoti, kas iš tiesų vyksta malūne, irgi nieko tokio.

Bet čia iš tiesų dedasi keisti dalykai. Be galo keisti. Krabatas pasiryžta visas užburto malūno paslaptis išsi-
aiškinti – net jei tai būtų gyvybės ar mirties klausimas.

www.niekorimto.lt

Užsuk, net jei tu ir ne vaikas

ISBN 978-609-441-595-1

9 786094 415951